

licenciaats- verhandelingen

felix gevels

De radio- en televisieweekbladen Humo en TV-Ekspres. Een inhoudsanalyse.

Fac. Soc. Wet., Leuven, februari 1975, 163 blz.
(Promotor : L. Boone)

Het onderwerp van deze studie is het radio en televisieweekblad, nader gespecificeerd de bladen Humo en TV-Ekspres. Rond dit onderwerp werd tot nu toe weinig of niets gepubliceerd. Het bestaan van een radio- en televisiepers in het algemeen en van het radio- en televisieweekblad in het bijzonder wordt door een aantal auteurs erkend. Geen enkele studie gaat echter dieper op deze fenomenen in.

Wij stonden dus voor een quasi braakliggend terrein en meteen drong zich een eerste keuze op. Ofwel het radio- en televisieweekblad behandelen in zijn totaliteit, d.w.z. iets meer vertellen over de voornaamste delen of onderwerpen van zo'n blad, ofwel één bepaalde item kiezen en die dan grondig uitdiepen. Wij opteerden voor het eerste nl. het blad als geheel behandelen.

1. DEFINITIE

Vooraleer een eigenlijk onderzoek door te voeren, wilden wij een klare, goed afgelijnde definitie geven. Wij deden hiervoor een beroep op de schaarse literatuur die bestaat. Een analyse van de definities van Albert (1), Gol (2), Haacke (3), Münster (4) en Boverter (5) maakte ons niet veel wijzer. Deze auteurs laten zich in vage, algemene bewoordingen uit over het door ons bestudeerde onderwerp.

Het leek ons dan ook noodzakelijk om zelf, a priori een definitie op te stellen. In theorie kwamen we zelfs tot 2 definities nl. :
— een radio- en televisieweekblad is een onderhoudend, ontspannend, geïllustreerd weekblad dat bestemd is voor de brede massa en zich *uitsluitend* met radio- en televisie-aangelegenheden bezighoudt.

— een radio- en televisieweekblad is een onderhoudend, ontspannend, geïllustreerd weekblad dat bestemd is voor de brede massa en dat overwegend radio- en televisie-informatie geeft.

In de loop van de studie zouden wij deze operationele definities aan de praktijk toetsen.

2. METHODE

De gebruikte methode is de «mededelingsanalyse», ook «content analysis» genoemd (6).

Vooreerst werd het te onderzoeken materiaal afgebakend, dit door middel van gestratificeerde steekproeven.

Via de inhoudsanalyse zochten wij een antwoord te krijgen op 5 vragen die ons zeer belangrijk schenen voor dit onderzoek.

Deze vragen waren :

1. Welke programma's worden in het radio- en televisieweekblad nader uitgediept ?
2. Welk soort reportages komen voor in het radio- en televisieweekblad ?
3. Welke onderwerpen worden behandeld in de kritieken en welk is de houding van de recensent ?
4. Zijn er binnen de rubriek «Knip» (Humo) en binnen de rubriek «Telescoop» (TV-Ekspres) bepaalde opmerkingen en randbemerkingen terug te vinden m.b.t. politieke, sociaal-economische en wetenschappelijke onderwerpen ?
5. Toetsing van onze definities.

3. RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK

1. De programma's die het meest uitgediept worden zijn (en dit geldt voor de beide bladen): de ontspanningsuitzendingen, de uitzendingen gewijd aan film en televisiespelen, de culturele uitzendingen en de technisch-wetenschappelijke uitzendingen. Bij de aankondiging van een programma wordt meestal de korte inhoud vermeld evenals de medewerkers aan een bepaald programma. Opvallend is wel dat het aantal besproken uitzendingen bij TV-Ekspres hoger ligt dan bij Humo. Ook kondigt TV-Ekspres de programma's uitvoeriger aan (aantal zinnen) dan Humo.

2. Wat betreft de kritieken mogen we stellen dat beide bladen veel belang hechten aan economische uitzendingen en nieuwsuitzendingen. Het meest van alles worden de ontspanningsuitzendingen bekritiseerd. We kunnen hier stellen dat beide bladen het als hun functie zien de nadruk te leggen op objectiviteit. Zij beschouwen zichzelf als een soort «rechtbank» die het zwaard van de gerechtigheid hanteert.

De kritiek die wordt uitgeoefend heeft doorgaans een negatief karakter. Soms wordt ook het positieve in het licht gezet maar dit zijn uitzonderingen die de regel bevestigen.

Ook hier moeten we vaststellen dat TV-Ekspres uitvoeriger de uitzendingen bespreekt.

3. Uit het onderzoek naar de reportages konden wij afleiden dat Humo en TV-Ekspres enorm veel aandacht besteden aan televisiefiguren. Politieke en sociaal-economische reportages (altijd naar aanleiding van een programma) zijn ook vaak aan de orde. TV-Ekspres geeft uitvoeriger reportages dan Humo, maar bij Humo zijn de reportages beter gestoffeerd.

4. Via een aantal voorbeelden konden wij duidelijk aantonen dat er binnen de rubrieken «Knip» en «Telescoop» opmerkingen voorkomen die inspelen op politieke, sociaal-economische en wetenschappelijke onderwerpen.

5. Via een analyse van de rubrieken die voorkomen in een radio- en televisieweekblad konden wij uitsluitel brengen wat betreft onze definities.

Beide bladen zijn van het tweede type, d.w.z. zij brengen overwegend radio- (?) en televisie-informatie. De klemtoon ligt duidelijk op televisie want de radio wordt in deze bladen stiefmoederlijk behandeld.

Vraag is dan of de door ons onderzochte bladen wel radio- en televisiebladen zijn!

BESLUIT

Wat betreft de door ons onderzochte items valt er een grote overeenkomst te ontdekken tussen Humo en TV-Ekspres. Onze studie was maar een eerste stap op een tot nu toe weinig onderzocht gebied van de weekbladpers. Bij verdere studie zullen nog meer punten van gelijkenis en verschil gevonden worden. Ons onderzoek moet dan ook beschouwd worden als een poging om een tip van de sluier, waarin de radio- en televisieweekbladen voorslagnog gehuld zijn, op te lichten.

Felix GEVELS

BIBLIOGRAPHIE

- (1) ALBERT, P., *La Presse, Que sais-je?*, P.V.F., Parijs, 1973.
- (2) GOL, J., *Le monde de la presse en Belgique*, C.R.I.S.P., Brussel, 1970.
- (3) HAACKE, W., *Die Zeitschrift - Schrift der Zeit*, Stamm Verlag, Essen 1961.
- (4) MUNSTER, H.A., *Die Moderne Presse*, Band 1, Ferd. Harrach Verlag, Bad Kreuznach 1955.
- (5) DOVIFAT, E., *Handbuch der Publizistik*, Band 3, Walter De Gruyter en Co., Berlijn 1969.
- (6) BOONE, L., *Methoden en technieken van het communicatie-onderzoek*, Acco-uitgaven, Leuven, 1972.

COMMUNICATIEFJE

code PRIVE 360MN-07VR

21 juni 2075

Beste Joop,

Ik heb dan uiteindelijk toch maar beslist een abonnement te nemen op de volledige kabeltelevisie. Je weet uit mijn vorige brieven wel ongeveer hoe de zaken er hier voorstaan. Als je lid wordt van de partijen krijg je automatisch een aansluiting op de rode, blauwe of gele kabel, naargelang het geval. Dit leek mij een vrij vlotte oplossing, maar nu er sinds de verkiezingen van december vorig jaar een coalitieregering aan het bewind (wat een woord!) kwam is het een erg vervelende zaak geworden. Niemand verliest graag zijn kijkers (en zijn invloed). Een vervolgens zoals 'The Kennedy-saga' loopt nu atwisselend op het gele en op het blauwe kanaal. (Op het rode kanaal concurreert men ondertussen met de detectiveserie 'CIA'). Ook van de cup-finale Nato-Warschaupakt liep de eerste helft op het blauwe en de tweede op het gele.

Je weet dat ik tot nu toe alleen het grijze kanaal had, dat je kan krijgen als je als politiek dakloze wordt erkend, wat tegenwoordig ook al niet eenvoudig is. De raad van beheer van deze vereniging is echter innerlijk (uit hoofde van de nagestreefde «objectiviteit») zo politiek verdeeld dat er meer voor uitgebreide (en evenwichtige?) gast-overnames van de andere kanalen dan voor goede programma's wordt gevochten. Ook de regering zit met de hele toestand wel wat in de maag. De omroepverenigingen beginnen steeds meer staatssteun te eisen omdat ze zich beconcurrereerd voelen door de pers, die als staatsmonopolie veel meer armslag zou hebben. De partijen zelf vinden trouwens dat men veel beter drukvergunningen zou kunnen geven aan verschillende groepen en stellen zich nog moeilijk tevreden met de hun toegewezen vrije pagina's. Het enige alternatief schijnt te zijn van in de pers advertenties op te nemen, maar daar staat men hier en daar nogal huiverig tegenover. Er wordt al wel eens meer gelluisterd over advertentiedruk op de omroepverenigingen. Hoe staat het met deze problematiek eigenlijk bij jullie? Je hoort hier het Nederlandse systeem nogal eens als voorbeeld noemen en ik vraag me toch af of een relcamevrije monopolie-omroep hier zonder meer haalbaar is. Je schreef in je laatste brief dat er bij jullie soms enthousiaste stemmen opgaan om het Belgische systeem in te voeren. Het kan toch niet zo eenvoudig zijn om al die dingen zonder meer van het ene naar het andere land over te plaatsen. Het feit dat jullie partijen veel minder invloed hebben dan de onze zal zeker een belangrijk verschil zijn, tenzij je het hele bestel zo kan omwerken dat het ook voor minder georganiseerde ideologische strekkingen ruimte laat. Ondertussen is ook hier, en waarom zou dat bij jullie anders zijn, niet iedereen altijd even enthousiast over het programma-aanbod en -niveau van het buurland. Maar ja, er zullen er altijd wel zijn voor wie het gras groener is aan de overkant.

Nog de beste groetjes, ook aan Ans.

Koen XY72Z4

STR27H22005-10/3

B-3000

P.S. Zijn er in Nederland gegevens bekend over een eventueel verband tussen het verdwijnen van krantentitels en het feit dat de omroep een staatsmonopolie is? Kan je me die dan doorzenden? Dat zou erg verhelderend kunnen werken bij de verdere discussie terzake.